

SEP
2020

Trý børn upp á triggjar minuttir

Triðja september gjørdust Inga og Bogi Thomsen foreldur fyri aðru ferð. Men hendan dagin vaks familjan úr trimum í seks, tá lítlu tríburarnir komu til heimin gjøgnum planlagdan keisaraskurð í viku 33 + 2.

– Eg eri so takksamur fyri gott heilsuverk og fyri, at alt hevur gingið so væl. Vit eru so heldig, og vit fáa góða hjálp her, sigur ein stoltur Bogi Thomsen.

Heimasíða til børn og ung

3. september kom nýggj heimasíða til børn og ung, sum hava tað trupult orsakað av, at rúsdrekka ella rúsevni fylla ella hava fyllt ov nógv í familjuni. Talan er um tilboðið »Øll hava rætt til góð barnaár« hjá Bláa Krossi, sum er eitt ókeypis tilboð til børn, ung og alla familjuna. Talan er ikki um rúsviðgerð, men at hjálpa eitt nú foreldrum ella systkjum, sum eru avvarðandi hjá einum við rústrupulleikum.

Tværmilliardir í grøna orku

SEV er farið undir fyrireikingarnar til eina havvindmyllulund. Verkætlanin kemur væntandi at kosta slakar tværmilliardir krónur.

Gongst eftir ætlan kann øll ravmagnsframleiðslan hjá SEV gerast grøn um eini 10 ár. Tað er í hvussu so er eitt av málunum við nýggju havvindmyllulundini, sum SEV hevur í umbúna at seta upp. Talan er um eina havvindmyllulund, sum kann framleiða upp til eini 120 MW, og sum tí svarar til eini fimm vindmyllulundir á landi. Í fyrstu atløgu verða kanningar gjørdar av einum øki eystan fyri Nólsoynna, har ein slík havvindmyllulund kann setast upp.

Mentanarlívið vil hava størri smidleika

Mentanarlívið er hart rakt av koronutilmælum. Stóru tónleikatiltøkini í ár eru avlýst, fleiri hundrad konsertir á størri og smáum støðum eru útsettar ella avlýstar, mentanarstevnur eru strikaðar, og kringlandið stríðast mentanarstøð við at skipa fyri tiltøkum eftir galdandi tilmælum, sum verða mett ólíðilig og ov avmarkandi.

– Eg hevði ynskt mær, at vit fingtu størri ábyrgd frá myndugleikunum at skipa fyri tiltøkum. Vit skulu sjálvsagt hugsa um frástøðu, reinføri og skráseting. Vit hava stór rúm, sum vit kunnu passa til, men tá ið talið 100 er so fastlagt, er trupult at gera meira enn eitt vist, sigur Gunn Hernes, stjóri í Norðurlandahúsinum.

Ongantíð so nógv rúsevni sum nú

Herfyri var ein hending, har tað stóð um lív hjá einum ungum manni, sum hevði tikið rúsevnið LSD í eini gummibamsu. Tíbetur spældi hetta væl av, men hendingin kemur ikki óvart á narkodeildina hjá lögregluni, tí tað eru sera nógv hørð rúsevni í umferð í landinum í løtuni.

– Vit hava ikki lagt hald á so nógv í ár, men í hesum árinum er tað vaksíð nógv við hørðum rúsevnum í Føroyum, og til dømis hoyra vit, at tað er nógv kokain í umferð, upplýsir narkodeildin.

September:

Eg eri her enn

Fyri fimm árum síðani fekk kenda sjónleikakvinnan, Birta Mohr, staðfest Alzheimer. Hóast sjúkan hevur merkt bæði Biritu og familjuna nógv, gongur lívið víðari, og kvinnan Birta Mohr er her enn, hóast hon ikki er tann sama

Tað er friðarligt í heiminum hjá Biritu Mohr og Ega Dam við Vill-ingardalsvegin í Havn hendan fríggjadagin, ið vit vitja á gátt. Egi er einsamallur í húsi, tá ið vit koma, tí Birta er í dagtilhaldi í Kollafirði, men verður skjótt við hús. Bæði Birta og Egi eru kend úr føroyska sjónleikaheiminum, men nú eru nøkur ár síðani, at nakar av teimum báðum hevur verið virkin innan sjónleikin. Tað hevur óbodni gesturin Alzheimer syrgt fyri.

Tað var í 2012, tá ið Birta Mohr spældi sjónleikin Reinsan á Tjóðpallinum, at tey varnaðust, at okkurt var ikki, sum tað átti at vera. Tað byrjaði at knípa við tekstinum, og tað hevði aldrin verið ein trupulleiki áður.

– Eg terpaði við henni um kvöldarnar her heima, men tað var tungt, men hon fekk spælt við hjálp frá suffløri. Búi, sonurin, var hjálparleikstjóri, og hann legði merki til, at okkurt var ikki heilt rætt við mammuni, greiðir Egi Dam frá.

– Birta var týðiliga merkt av hesum, og tí tók hon eina stóra avgerð, tá ið seinasta sýningin hevði verið. Tá ið tann leikurin varð liðugt spældur, lovaði Birta, at hon fór ongantíð aftur á pall. Sjónleikurin hevur fyllt so nógv bæði í hennara og mínum lívi, so tað var eitt øgiliga stórt stig at taka. Men hon føldi ikki, at hon var før fyri at liva upp til tær treytir, ið hon setti til sín sjálvs á palli, sigur Egi Dam.

Í familjuni hjá Biritu var Alzheimer ikki ókent, og tí var tað ikki óvæntað, at hendan sjúkan spókti í høndunum á fleiri teirra. Mamma Biritu hevði Alzheimer, og harumframt høvdu báðar ommurnar demens, men tað er sjálvandi nógv ár síðani, og hvør veit, um onkur teirra hevur havt Alzheimer eisini.

– Men vit hugsaðu fyrst, at tað kanska var tunglyndi, ið darvaði hana, so hon fór til sálarfrøðing at fáa hjálp, men tað hjálpti ikki, greiðir Egi Dam frá.

Hann sigur, at tey settu seg

eisini í samband við psykiatriska depilin á Landssjúkrahúsinum at fáa hjálp.

– Satt at siga vónaði eg onkursvegna, at talan var um eitt slag av tunglyndi, men innast inni visti eg óivað væl, at tað var Alzheimer, sum nú hevði rakt hana, sigur Egi Dam.

Lívið gekk sína gongd, og í 2015 fóru Birta og Egi til Danmarkar, har tað bleiv endaliga staðfest, at hon hevði Alzheimer.

– Tað var sjálvandi tungt at fáa staðfest, men eg haldi, at vit

øll vóru fyrireikað upp á tað. Vit høvdu avtalað við dreingirnar at vit skuldu ringja heim, tá ið vit høvdu fingið svar, og tað gjørdtu vit so. Fyrst fatar man tað ikki ordiliga. Tað var heldur ikki so umfangandi í fyrstuni. Tað var mest stuttminni, ið var ein trupulleiki hjá henni, sigur Egi Dam.

Yngri sonurin Ári er nú eisini við til samrøðuna, og hann leggur afturat í hesum sambandi.

– Eg hevði sterkan illgruna leingi um, at tað var Alzheimer. Eg trúði ikki rættiliga upp á, at tað skuldi

– Eitt er vist, um ikki almenningurin krevur tað, so fara politikararnir ikki at slóða fyri broyting.

Ingmar Valdemarson á Løgmansbø, aktivistur og samstovnarari av umhvørvisfelagsskapinum Ringrás

– Eg hevði ofta hugsað, at Føroyar vóru ov lítlar til mín. Mínar ambitióner rukku út um byggjarnar.

Páll Arge